

Doc. dr Monika Milošević
Pravni fakultet
Univerziteta Union Beograd

Originalni naučni rad
UDK: 347.955/956(73)(410)

PRAVNI LEKOVI U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA I UJEDINJENOM KRALJEVSTVU VELIKE BRITANIJE I IRSKE

Apstrakt

U prvom delu ove monografije autor se bavi istorijatom građanskog sudskog postupka SAD, oranzacijom sudova u SAD, osnovnim pravilima za postupanje po žalbi, slučajevima u kojima je žalba dozvoljena, kao i sadržinom žalbenog podneska.

Zatim, autor razmatra koja lica mogu da ulože žalbu, kao i vreme podnošenja žalbe, nadležnost Okružnog suda za postupanje po žalbi, te alternativne načine rešavanja sporova u stadijumu žalbe. Autor se u ovom delu takođe bavi i nekim doktrinama, kao na primer doktrinom o predmetima u kojima više ne postoji spor kao i pravilom o integrisanju.

***Ključne reči:** SAD, žalba, sadržina žalbe, građanski sudski postupak, organizacija sudova.*

I SAD

1. ISTORIJAT GRAĐANSKOG SUDSKOG POSTUPKA U SAD

Do reforme građanskog sudskog postupka, SAD su sledile engleski model građanske procedure. Engleski pravni sistem je tradicionalno bio podeljen na Common law¹ i Equity², koji su podrazumevali dva različita sudska sistema, vrste postupka, pravne lekove i materijalno pravo.³

---

¹ Engl. „Common Law“-pravni sistem koji vodi svoje poreklo iz Engleske, a kasnije je prihvaćen u SAD i koji je baziran na precedentu, a ne na pisanim zakonima (<http://www.lectlaw.com/def/c070.htm>, pristup na dan 30.03.2012.).

²Pravičnost.

³ Vid.: Clermont, Civil Procedure, Thomson West, 2004., 55.

Common law sistem bio je stariji. U ovom sistemu u sudskom postupku je učestvovala porota. U slučaju da tužilac dobije spor, ovi sudovi su mogli da dosude samo naknadu štete u novcu, a nekad i povraćaj imanja ili pokretne imovine. Sistem sudskih naloga⁴ oblikovao je pravila postupka- svaki nalog stvorio je svoj poseban vid tužbe, sa posebnim pravilima postupka, pravnim lekovima i materijalnim pravom.

Equity sistem⁵ je nastao u cilju prevazilaženja nedostataka koje je ispoljavao Common Law sistem. Sudski postupak se u Equity sistemu dosta razlikovao od postupka u Common Law sistemu, tako da je u početku bio neformalan, da bi kasnije postao komplikovaniji. U postupku nije učestvovala porota (mada je sudija mogao da se za savet u pogledu činjenica slučaja obrati poroti koja je učestvovala u postupku pred sudovima u okviru Common Law sistema), a odluka suda u korist tužioca sadržala je naredbu tuženom da nešto učini ili da se uzdrži od određenog činjenja, u skladu sa dosta dinamičnim materijalnim pravom.⁶ Do 1878. godine, kada je donesen Njujorški zakonik o postupku⁷, SAD su uglavnom u svemu prihvatale ovu tradicionalnu podelu engleskog pravnog sistema.⁸

Federalni sudovi su u SAD osnovani 1789. godine. Sudovi nadležni za postupak prema pravilima Common Law sistema i pravilima Equity sistema, nisu postojali. Stoga je Kongres SAD odredio da sporove pokrenute tužbama povodom kojih bi se u Engleskoj postupalo prema pravilima Equity sistema, federalni sudovi SAD rešavaju po ugledu na ta pravila. Istovremeno, Kongres je Vrhovnom sudu dao i moć da povodom ovih tužbi "stvora" pravo. Zahvaljujući tome, 1912. godine nastala su Pravila pravičnosti.⁹ Ova Pravila su imala uticaj na stvaranje Federalnih pravila građanskog sudskog postupka.¹⁰

---

⁴ engl. writ-pisani nalog donesen od strane suda u ime države ili drugog nadležnog pravnog organa kojim se primaocu nalaže da nešto učini ili da se uzdrži od određenog činjenja (Vid.: Black's Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 773.).

⁵ Sistem pravičnosti.

⁶ Vid.: Clermont, 56, 57, 58 i 59.

⁷ engl. New York Code of Procedure.

⁸ Ovaj zakonik, još se zove i Field zakonik, budući da je skoro u potpunosti delo Dudley Field-a. Njujorški zakonik o postupku je spojio pravo i Equity (pravičnost), ukinuo različite vidove tužbi, predvidevši samo jedan vid tužbe i uveo širok rang pravnih lekova i pravila materijalnog prava. Field zakonik poslužio je kao jedan od modela za Federalna pravila građanskog sudskog postupka. (Vid. „Pravo na tužbu i pravo na žalbu u sistemu građanskog sudskog postupka SAD“, Strani pravni život, Institut za uporedno pravo, Beograd, br. 2/2009, 128.).

⁹ engl. Equity Rules.

¹⁰ engl. Federal Rules of Civil Procedure.

Federalna pravila građanskog sudskog postupka¹¹, stupila su na snagu 16. septembra 1938. godine. Ova Pravila su propisala jedan vid tužbe, objedinjujući na taj način pravo i pravičnost. U tom smislu Pravilo br. 2 Federalnih pravila građanskog sudskog postupka propisuje: "Postoji samo jedan vid tužbe pod nazivom građanska tužba".¹² Osim toga, donošenjem ovih pravila, poboljšana je dotad neujednačena praksa procesnog prava u SAD, budući da su do donošenja Federalnih pravila građanskog sudskog postupka primenjivana pravila Zakona o saobraznosti¹³ iz 1872. godine, koja su sadržala samo način prilagođavanja postupka pred federalnim sudovima postupcima država u kojoj sud ima sedište, a ne precizna pravila postupka.¹⁴

2. ORGANIZACIJA SUDOVA: DVA SUDSKA SISTEMA U SAD

U SAD postoje dva osnovna sudska sistema - federalni i državni sudski sistem.¹⁵ Federalni sudove osnovao je Kongres SAD, a na osnovu Ustava SAD. Državni sudovi postoje u svakoj državi SAD, a osnovala ih je vlade te države. Ograničenja u pogledu predmeta o kojima državni sudovi donose odluku su postavljena zakonom konkretne države SAD.

Kada je reč o nadležnosti, treba znati da su federalni sudovi nadležni samo za određene vrste slučajeva koji su enumerativno nabrojani u Ustavu SAD. Za razliku od državnih, federalni sudovi se nalaze samo u većim gradovima SAD.¹⁶ Federalni sudski sistem ima piramidalnu strukturu. Na vrhu te piramide se nalazi Vrhovni sud SAD, kao najviši sud u zemlji. Na drugom nivou se nalazi 13 apelacionih sudova, a na trećem 94 okružna suda, kao i određeni specijalizovani osnovni sudovi (npr. Sud SAD za federalna potraživanja).¹⁷

---

¹¹ Postoji 86 Federalnih pravila građanskog sudskog postupka.

¹² Vid.: Clermont, 62 i 63.

¹³ engl. Conformity Act.

¹⁴ Vid.: Monika Ninković, Zaštita životne sredine i ekološke parnice u SAD, Beograd, 2004., 94.

¹⁵ engl. Federal and State Court system.

¹⁶ Vid.: Monika Ninković, Zaštita životne sredine i ekološke parnice u SAD, Beograd, 2004., 92.

¹⁷ engl. US Court of federal Claims (nadležan za donošenje presuda kojima usvaja tužbene zahteve za isplatu novčanih potraživanja u predmetima u kojima je podnesena tužba protiv SAD na osnovu Ustava, federalnog zakona, drugog federalnog propisa ili ugovora sa SAD i

Državni sudovi imaju sličnu piramidalnu strukturu sa nadležnošću osnovnog suda (nadležnost prve instance), Apelacionim sudom i Vrhovnim sudom. Treba, međutim, imati u vidu da države SAD često ne upotrebljavaju istu terminologiju prilikom imenovanja sudova.¹⁸

Danas u SAD postoje 52 sistema državnih sudova. Svaka država SAD, Okrug Kolumbija i Porto Riko ima nezavistan, državni sudski sistem, a postoji i odvojeni federalni sudski sistem.¹⁹ Federalni sudovi nisu iznad državnih sudova-oni su nezavisni, ovlašćeni Ustavom da rešavaju pitanja od federalnog značaja (član III, paragraf 2). Vrhovni sud SAD ima ulogu da nadzire rad svih sudova.

3. ORGANIZACIJA SUDOVA NA FEDERALNOM NIVOU

3.1. Okružni sud SAD.²⁰

Sud opšte nadležnosti u federalnom sistemu jeste Okružni sud SAD. SAD, uključujući i Okrug Kolumbiju i Porto Riko, su podeljene na 94 okruga i u svakom od njih je osnovan Okružni sud. Drugi sudovi sličnog naziva su osnovani u Zoni panamskog kanala²¹, na ostrvu Gvam²², Devičanskim ostrvima²³ i Severnim Marijanskim Ostrvima²⁴. U njima takođe postoje federalni okružni sudovi koji su nadležni za materiju građanskog, krivičnog i stečajnog prava.

Svaka država predstavlja bar jedan sudski okrug, a mnoge države su podeljene i na dva, tri, ili kao u slučaju država Kalifornije, Njujorka i

---

drugih zahteva za naknadu štete kojane proizilazi iz delikta- vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 736.).

¹⁸ Vid.: Monika Ninković, 93.

¹⁹ Vid.: Kane, Civil procedure in a nutshell, Thomson West, 2003, 3 i 4.

²⁰ engl. United States District courts.

²¹ engl. Panama Canal Zone je bila neorganizovana teritorija SAD u okviru Republike Paname, a okružni sud SAD za Zonu panamskog kanala je ukinut 1982. godine, zbog vraćanja ove zone Panami. Predmeti iz tog suda su dodeljeni u rad Okružnom sudu SAD za istočni okrug Luizijane u Nju Orleansu.

²² engl. Territory of Guam, je ostrvo u zapadnom Tihom okeanu i teritorija SAD.

²³ engl. the United States Virgin Islands su arhipelag u Karipskom moru koja su podeljena u dva zone-britansku i američku. Američka Devičanska Ostrva na zapadu i jugu, su teritorija SAD.

²⁴ Severna Marijanska Ostrva (zvaničan naziv je the Commonwealth of the Northern Mariana Islands) je politička zajednica u političkoj uniji sa SAD, a deo su Marijanskih ostrva i američkih ostrvskih područja u Tihom okeanu.

Teksasa, na četiri okruga. Mnogi okruzi se dalje dele na odeljenja, koja su međutim od malog značaja (počev od 1988. godine ne postoji zakonska obaveza da tužba mora da bude podnesena određenom odeljenju u okviru okruga). Od 2000. godine, zakonom je propisano da 651 okružni sudija zaseda u 91 okružnom sudu. Svi okruzi imaju dvoje ili više sudija, a južni okrug Njujorka čak 28 sudija.²⁵

3.2. Apelacioni sudovi²⁶

Preispitivanje odluka Okružnih sudova po žalbi, povereno je Apelacionim sudovima. U njihovu nadležnost spada i preispitivanje rešenja²⁷ izdatih od strane administrativnih agencija i izdavanje izvornih naloga²⁸ u odgovarajućim slučajevima.²⁹ Devedeset četiri sudska okruga su organizovana u 12 regionalnih apelacionih sudova:

Prvi okrug: Majn, Masačusets, Nju Hempšir, Porto Riko³⁰ i Rod Ajland;

Drugi okrug: Konetikat, Nju Jork i Vermont;

Treći okrug: Delaver, Nju Džersi, Pensilvanija i Devičanska ostrva;

Četvrti okrug: Merilend, Severna Karolina, Južna Karolina, Virdžinija i Zapadna Virdžinija;

Peti okrug: Luizijana, Misisipi i Teksas;

Šesti okrug: Kentaki, Mičigen, Ohajo i Tenesi;

Sedmi okrug: Ilinois, Indijana i Viskonsin;

Osmi okrug: Arkanzas, Ajova, Minesota, Misuri, Nebraska, Severna Dakota i Južna Dakota;

---

²⁵ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, Law of Federal Courts, West Group, 2002., 8-9.

²⁶ engl. Court of Appeals.

²⁷ engl. order- izdavanje naređenja ili davanje smernica ili uputstva (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 505.).

²⁸ engl. original writ.

²⁹ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 10-11.

³⁰ engl. Commonwealth of Puerto Rico je jedno od ostrvskih teritorija SAD, ostrvska država Kariba udružena sa SAD.

Deveti okrug: Aljaska, Arizona, Kalifornija, Havaji, Ajdaho, Montana, Nevada, Oregon, Vašington, Gvam i Severna Marijanska Ostrva;

Deseti okrug: Kolorado, Kanzas, Novi Meksiko, Oklahoma, Juta i Vajoming;

Jedanaesti okrug: Alabama, Florida i Džordžija;

Okrug Kolumbija³¹

Pored ovih okruga postoji i Federalni okrug u Vašingtonu³² koji ima nadležnost u celoj državi za odlučivanje u posebnim vrstama predmeta, uključujući patente i žalbe na odluke specijalizovanih sudova.³³

3.3. Vrhovni sud SAD³⁴

Osnovan Ustavom Sad, Vrhovni sud SAD³⁵ postupa u važnim predmetima koji su propisani federalnim Ustavom, federalnim zakonima, ugovorima ili proizilaze iz federalnog Common Law-a. On ima ograničenu opštu nadležnost i nadležnost za postupanje po žalbi. Nadležnost za postupanje po žalbi danas se gotovo redovno zasniva putem zahteva za izdavanje naloga nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke³⁶, što dakle zavisi od diskrecione volje Vrhovnog suda. U manjem broju slučajeva, ovaj sud odlučuje po direktnim žalbama na odluke okružnih sudova.

Direktno preispitivanje odluka Vrhovnog suda ne postoji. Odluke koje se odnose na zakonske odredbe mogu se menjati tako će Kongres doneti zakon, a u pet instanci Ustav SAD je menjan i dopunjavan amandmanima kako bi se izmenila odluka Vrhovnog suda.³⁷

---

³¹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, *Federal Appellate Practice and Procedure*, Thomson/West, 2008., 6.

³² engl. Washington, D.C.

³³ *Ibid.*, 8.

³⁴ engl. Supreme Court of the United States of America.

³⁵ Vrhovni sud SAD se trenutno sastoji od jednog predsednika veća i osam članova veća. Ovaj sud zaseda u Vašingtonu, počev od prvog ponedeljka u oktobru, i povlači se poslednje sedmice juna ili prve sedmice jula.

³⁶ engl. writ of certiorari (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 91.).

³⁷ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 14-15.

3.4. Specijalizovani sudovi³⁸

Kada je reč o specijalizovanim sudovima, treba napomenuti da su oni tradicionalno određeni prema predmetu spora. Najstariji od njih- Sud za potraživanja³⁹- osnovan je 1855. godine i pripojen 1982. godine Sudu za običaje i žalbe povodom patenata.⁴⁰ Tako je nastao novi Apelacioni sud za federalni okrug,⁴¹ sa nadležnošću za postupanje po žalbi. Pored toga, osnovan je i novi sud- Sud SAD za federalne tužbe⁴² koji je preuzeo nadležnost Suda za tužbe.⁴³

Sud za međunarodnu trgovinu⁴⁴ nadležan je za preispitivanje građanskih tužbi podnesenih u cilju rešavanja sporova proisteklih iz važnih transakcija. On je osnovan 1980. godine,⁴⁵ sa ciljem da se izbegne sukob nadležnosti između bivšeg Suda za običaje i federalnih okružnih sudova.

Poreski sud, koji je zapravo bio administrativna agencija je 1969 godine promenio ime i status- zvaničan naziv mu je Poreski sud SAD,⁴⁶ i prema članu I Ustava SAD je sud, a ne izvršna agencija.⁴⁷ Ipak Sud za vojne žalbe⁴⁸ i vojni sudovi čije odluke preispituje su deo ministarstva oružanih snaga, i odvojeni su od pravosuđa.⁴⁹ Neki specijalizovani sudovi više ne postoje, kao na primer Trgovinski sud⁵⁰.

Takođe, u svakom okrugu postoji jedinica Okružnog suda poznata pod nazivom Stečajni sud⁵¹, čije se sudije imenuju na period od 14 godine od

---

³⁸ engl. specialized courts.

³⁹ engl. Court of Claims.

⁴⁰ engl. Court of Customs and Patent Appeals.

⁴¹ engl. Court of Appeals for the Federal Circuit.

⁴² engl. United States Court of Federal Claims.

⁴³ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 17.

⁴⁴ engl. Court of International Trade.

⁴⁵ Sud za međunarodnu trgovinu zamenio je Sud za običaje iz 1926. godine.

⁴⁶ Nekadašnji Tax Court of the United States, danas the United States Tax Court.

⁴⁷ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 18.

⁴⁸ engl. Court of Military Appeals.

⁴⁹ Zakonom iz 1983. godine je prvi put ustanovljena nadležnost Vrhovnog suda za ispitivanje odluka Suda za vojne žalbe.

⁵⁰ engl. Commerce Court.

⁵¹ engl. Bankruptcy Court.

strane Apelacionog suda za odgovarajući okrug. Žalbe protiv odluka ovih sudova mogu se podneti ili Okružnom sudu ili Apelacionom sudu.

Godine 1988., Kongres Sad je osnovao Sud SAD za žalbe veterana⁵² koji je nadležan za preispitivanje odluka Odbora za žalbe veterana.⁵³ Odluke Suda SAD za žalbe veterana preispituje Apelacioni sud za federalni okrug.

Postoje brojne situacije u kojima je Kongres propisao posebnu odredbu i označio da postojeće sudije sačinjavaju sud za obavljanje posebnih funkcija. Tako, na primer, 7 okružnih sudija iz 7 okruga koje imenuje predsednik Vrhovnog suda SAD čine Inostrani obaveštajni sud za prismostru.⁵⁴ Ovaj sud donosi rešenja kojima se odobrava elektronska prismostru na teritoriji SAD. Pored toga, imenuje se troje sudija koji čine revizijski sud sa zadatkom da preispituje odbijanje zahteva za nalog za prismostru.⁵⁵ Isto tako, 1996. godine, Kongres je osnovao sud koji po obavljenom zadatku može da se ukloni, a sastavljen je od 5 okružnih sudija koje bira predsednik Vrhovnog suda SAD koji je nadležan da sasluša zahteve Vrhovnog tužioca za deportaciju stranog državljanina, ako Vrhovni tužilac ima osnovani razlog da veruje da je strani državljanin terorista.⁵⁶

Kongres je 1971. godine osnovao Privremeni Hitni Apelacioni sud⁵⁷, sastavljen od sudija iz postojećih federalnih sudova, sa nadležnošću da odlučuje po žalbama povodom tadašnjeg regulisanja odnosa cena i zarada.⁵⁸

Treba napomenuti da je u geografskim oblastima koje nisu deo države, a kojima upravlja vlada SAD situacija sledeća-u okrugu Kolumbija postoji Viši sud,⁵⁹ koji je u sebi objedinio nadležnost ranijeg Suda opšte nadležnosti⁶⁰, Suda za maloletnike⁶¹ i Poreskog suda za okrug Kolumbiju.⁶²

---

⁵² engl. Court of Veterans Appeals.

⁵³ engl. Board of Veterans Appelas.

⁵⁴ engl. Foreign Intelligence Surveillance Court.

⁵⁵ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 19-20.

⁵⁶ *Ibid.*, 20.

⁵⁷ engl. Temporary Emergency Court of Appeals.

⁵⁸ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 19.

⁵⁹ engl. Superior Court.

⁶⁰ engl. Court of General Session.

⁶¹ engl. Juvenile Court.

⁶² engl. District of Columbia Tax Court.

Apelacioni sud za okrug Kolumbiju⁶³ je žalbeni sud za lokalni sistem sudova i njegove odluke su podobne za preispitivanje od strane Vrhovnog suda na isti način kao i odluke najvišeg suda u državi. Okružni sud za okrug Kolumbiju⁶⁴ kao i Apelacioni sud SAD za okrug Kolumbiju⁶⁵ nadležni su samo za odgovarajuće federalne slučajeve.⁶⁶ Okružni sudovi Zone panamskog kanala, Devičanskih ostrva i Visokog suda Američke Samoe⁶⁷ imaju dvojni nadležnost. Njihova nadležnost je zapravo ista kao i nadležnost državnih sudova opšte nadležnosti. Okružni sud okruga Porto Riko je zakonom određen kao sud SAD i njegova nadležnost je generalno ista kao i nadležnost okružnih sudova. Porto Riko ima sopstveni sudski sistem. Odluke Vrhovnog suda Porto Rika su podložne preispitivanju od strane Vrhovnog suda SAD na isti način kao i odluke državnih sudova.⁶⁸

Kada je reč o specijalizovanim sudovima, moglo bi se reći da je opšta tendencija da se umesto osnivanja specijalizovanih sudova nadležnih za tačno određeni predmet spora, po potrebi pozivaju sudije koje će odlučivati o raznim predmetima spora.⁶⁹

4. OSNOVNA PRAVILA ZA POSTUPANJE PO ŽALBI

Osnovna pravila koja regulišu postupak po žalbi u federalnim apelacionim sudovima, su Federalna pravila o postupku po žalbi.⁷⁰ Ipak, svaki okrug ima svoja, tzv. lokalna pravila o postupku po žalbi, a ne treba zanemariti da neki okruzi imaju svoje interne operativne procedure, a nekada i nepisanu praksu za postupanje po žalbi.⁷¹

---

⁶³ engl. District of Columbia Court of Appeals koji ne treba mešati sa Apelacionim sudom SAD za okrug Kolumbiju (engl. the United States States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit).

⁶⁴ engl. District Court for the District of Columbia.

⁶⁵ engl. The United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit

⁶⁶ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 16.

⁶⁷ engl. American Samoa je teritorija u sklopu SAD, u južnom Tihom okeanu jugoistočno od nezavisne države Samoa.

⁶⁸ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 16.

⁶⁹ *Ibid.*, 21.

⁷⁰ engl. Federal Rules of Appellate Procedure.

⁷¹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 17.

4.1. Federalna pravila o postupku po žalbi

Federalna pravila o postupku po žalbi regulišu postupak u apelacionim sudovima SAD. Ipak, u slučajevima u kojima ova pravila predviđaju podnošenje predloga ili drugih dokumenata Okružnom sudu, postupak mora da bude u skladu sa praksom okružnog suda. Ova pravila ovlašćuju različite apelacione sudove da stvaraju, menjaju i dopunjuju pravila koja će regulisati praksu tih sudova.⁷²

4.2. Lokalna pravila

Kao što je napred rečeno, apelacioni sudovi mogu da u skladu sa Federalnim pravilima o postupku po žalbi, samostalno stvaraju ili menjaju pravila propisana Federalnim pravilima o postupku po žalbi. Ipak, postoje izvesna ograničenja.

Reč je o sledećim ograničenjima:

Lokalno pravilo treba da bude u skladu (ali ne i potpuno izjednačeno) sa propisima koje donosi Kongres⁷³ i pravilima usvojenim u skladu sa Zakonom o donošenju propisa⁷⁴;

Lokalno pravilo treba da se prilagodi svakom jednoobraznom brojanom sistemu⁷⁵ koji je propisan od strane Sudske konferencije SAD⁷⁶;

Lokalno pravilo koje zahteva ispunjenje određene forme, ne treba da bude primenjeno na način koji će prouzrokovati gubitak prava na žalbu stranke koja je bez svoje krivice propustila da ispunji formu.

Mnogi okruzi uz svoja lokalna pravila o postupku po žalbi, imaju i tzv. "beleške o praksi"⁷⁷. Ove beleške pokazuju, na primer, kako će pravila tog okruga biti primenjena u određenim slučajevima. Neki okruzi štampaju Interne Operativne Procedure,⁷⁸ koje ukazuju na izvesne operativne

---

⁷² *Ibid.*

⁷³ engl. Acts of Congress.

⁷⁴ engl. Rules Enabling Act.

⁷⁵ engl. numbering system.

⁷⁶ engl. Judicial conference of the United States.

⁷⁷ engl. practice notes.

⁷⁸ engl. Internal Operating Procedures-I.O.P.s.

standarde, kao npr. kada će podnesci biti distribuirani sudskom odeljenju, kako će sudije biti raspoređene po panelima za postupanje u određenom predmetu i sl.

Na kraju treba dodati, da mnogi apelacioni sudovi imaju i priručnike za praktičare koji su dostupni na veb-sajtovima ovih sudova.⁷⁹

4.3. Federalna pravila o građanskom i krivičnom sudskom postupku

Pored Federalnih pravila o postupku po žalbi, i Federalna pravila o građanskom i krivičnom sudskom postupku imaju značajnu ulogu u postupku po žalbi u federalnim sudovima.

Posebno Pravila 50⁸⁰, 52⁸¹, 54⁸², 59⁸³, 60⁸⁴ i 62⁸⁵ Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku su od velikog značaja za pitanja blagovremenosti i podobnosti za ulaganje žalbe.

4.4. Obustava primene Federalnih pravila o postupku po žalbi

Prema Pravilu 2 Federalnih pravila o postupku po žalbi sud može da u cilju ubrzanja donošenja odluke ili u drugim slučajevima u kojima bi to bilo

---

⁷⁹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 18-19.

⁸⁰ Propisuje uslove za podnošenje predloga zapresudu po sili zakona (engl.judgment as a matter of law),u sudskim postupcima u kojima učestvuje porota, predloga za ponavljanje postupka i zauzimanje uslovnog stava suda o predlozima za ponavljanje postupka. (Vid.: <http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/> pristup na dan 31.05.2012.).

⁸¹ Propisuje uslove odlučivanje o činjenicama i zauzimanju pravnih stavova u postupcima u kojima ne učestvuje porota odnosno u kojima učestvuje samo tzv. savetodavna porota-engl.advisory jury (porota kojoj je dat zadatak da odluči o činjeničnim pitanjima u slučajevima u kojima stranke nemaju pravo na suđenje uz učešće porote. Sud može da prihvati ili odbije odluku koju donese ovakva porota -Vid. Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 387. i <http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/> pristup na dan 31.05.2012.).

⁸² Propisuje definiciju i formu presude i troškove parničnog postupka, uključujući i advokatske troškove (Vid.:<http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/> pristup na dan 31.05.2012.).

⁸³ Propisuje uslove za ponavljanje postupka i uslove za izmenu odnosno dopunu presude (Vid.:<http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/> pristup na dan 31.05.2012.).

⁸⁴ Propisuje uslove za oglašanje nevažećom odluke suda (presude ili rešenja) u odnosu na stranku ili njenog zastupika, odnosno da oglasi postupak koji joj je prehodio za nevažeći, na primer zbog prevare, poništenja pesude na kojoj je zasnovana ta odluka, novootkrivenih dokaza), i ustanovljava nadležnost suda ispravi greške u pisanju, omaške i propuste (Vid.: <http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/> pristup na dan 31.05.2012.).

⁸⁵ Propisuje slučajeve u kojima ulaganje žalbe ne zadržava izvršenje odluke (stečaj i povreda patenta- Vid.: <http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/> pristup na dan 31.05.2012.).

celishodno, obustavi primenu bilo koje odredbe Federalnih Pravila o postupku po žalbi u konkretnom slučaju i da naredi postupanje prema svom nahodjenju. Tako, Apelacioni sud može da potvrdi ili ukine odluku bez potpunog usmenog i pisanog izlaganja stranaka.⁸⁶ Ipak, sud ne može da izmeni rok za ulaganje žalbe na način koji bi bio u suprotnosti sa Pravilom 3 i 4 Federalnih pravila o postupku po žalbi.⁸⁷

5. SLUČAJEVI U KOJIMA JE ŽALBA DOZVOLJENA

Žalba⁸⁸ je jedini pravi pravni lek u pravnom sistemu SAD.⁸⁹ O njoj mogu da odlučuju apelacioni sudovi, ili u manjem broju slučajeva Vrhovni sud SAD.⁹⁰ Termin "revizija"⁹¹ podrazumeva proceduru po kojoj sud postupa povodom žalbe. Prema osnovnom pravilu, žalba je dozvoljena samo protiv konačnih odluka. Od ovog pravila, postoje brojni izuzeci. U ovom delu razmotrićemo slučajeve u kojima je žalba dopuštena.

5.1. Pravilo o konačnoj presudi⁹²

Pravilo o konačnoj presudi sadržano je u paragrafu 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.⁹³ Prema ovom Pravilu, žalba se može uložiti samo protiv konačne odluke (presude ili rešenja⁹⁴): "Apelacioni sud je nadležan da odlučuje o žalbama protiv svih konačnih odluka okružnih sudova SAD."⁹⁵ Generalno posmatrano, konačna odluka je ona kojom se meritorno okončava parnični postupak, tako da je podobna za izvršenje.⁹⁶

---

⁸⁶ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 19.

⁸⁷ Pravilo 3 i 4 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuju šta žalba treba da sadrži u uslove za podnošenje žalbe.

⁸⁸ engl. appeal.

⁸⁹ U vezi sa pojmom pravnih lekova u srpskom pravnom sistemu.

⁹⁰ Danas je nadležnost Vrhovnog suda SAD u najvećem broju slučajeva zasnovana putem writ of certiorari (nalog koji Vrhovni sud izdaje nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke).

⁹¹ engl. review.

⁹² engl. Final judgment rule.

⁹³ engl. 28 U.S.C.A.(United States Code Annotated)-Judiciary and Judicial Procedure.

⁹⁴ engl. judgment or order.

⁹⁵ Paragraf 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.

⁹⁶ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 744.

Drugim rečima, da bi se Apelacioni sud mogao da odlučuje o žalbi, potrebno je da je sud koji je doneo odluku protiv koje je žalba podnesena rešio sva sporna pitanja, osim ukoliko je reč o odluci koja potpada pod kategoriju izuzetaka, o kojima će biti reči, a koja omogućava neposredno preispitivanje po žalbi.⁹⁷

Postoji jedan mali broj konačnih presuda okružnih sudova protiv kojih se žalba može direktno uložiti Vrhovnom sudu SAD.⁹⁸ Prema paragrafu 2284 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, najčešće je reč o presudama koje donosi veće sastavljeno od troje sudija okružnog suda, kojima se usvajaju ili odbijaju privremeni ili stalni nalozi.⁹⁹ Budući da je nadležnost federalnih sudova za odlučivanje o žalbi određena od strane Kongresa SAD, on može doneti zakon prema kome je presuda koju je doneo Okružni sud, podobna za direktno odlučivanje od strane Vrhovnog suda SAD (čak i u slučajevima u kojima je odlučivao sudija pojedinac).

Ipak, uobičajeno je da se žalba može uložiti protiv konačne presude federalnog Okružnog suda, i to federalnom Apelacionom sudu.¹⁰⁰ U tim slučajevima pravilo o konačnoj presudi, definisano paragrafom 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, predstavlja standard podobnosti za ulaganje žalbe.¹⁰¹

5.2. Izuzeci od Pravila o konačnoj presudi

5.2.1. Žalba po odobrenju¹⁰²

U slučajevima u kojima odluka nije konačna, stranci može da bude odobreno privremeno preispitivanje rešenja koje inače nije podobno za ulaganje žalbe. Uslov za ovo privremeno preispitivanje rešenja jeste saglasnost suda koji je rešenje doneo i Apelacionog suda. Slično tome, Pravilo 23(f) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku omogućava privremeno preispitivanje nekih odluka uz odobrenje Apelacionog suda.

---

⁹⁷ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 63.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ engl. interlocutory or permanent injunctions-sudski nalog kojim se nalaže ili sprečava neko činjenje (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 349.).

¹⁰⁰ Osim kada je reč o odlukama protiv kojih se žalba može direktno uložiti Vrhovnom sudu SAD.

¹⁰¹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 64.

¹⁰² engl. appeal by permission.

Pravilo 5 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuje postupak po žalbi po odobrenju u svim tim slučajevima. Stranka koja želi da uloži žalbu treba da podnese zahtev za odobrenje žalbe.¹⁰³

Sam zahtev treba da sadrži:

- a. izjavu o činjenicama neophodnim za razumevanje pitanja koje će biti izneseno u žalbi;
- b. pitanje povodom koga se žalba ulaže;
- c. odluku koju podnosilac žalbe traži da sud donese;
- d. razloge zbog kojih treba odobriti ulaganje žalbe;
- e. pravilo ili zakon na kome se zahtev zasniva;
- f. kopiju odluke ili odluka protiv kojih se žalba ulaže;
- g. stav Okružnog suda koji potvrđuje opravdanost ulaganja žalbe u konkretnom slučaju (ako takva mogućnost postoji).¹⁰⁴

5.2.2. Pravilo 54(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku

U skladu sa Pravilom 54(b)¹⁰⁵ Federalnih Pravila Građanskog sudskog postupka, u parnicama u kojima ima više stranaka, ili više tužbenih zahteva, Okružni sud može da donese presudu samo u odnosu na pojedine stranke ili samo o pojedinim zahtevima.

Uslovi za donošenje ovakve delimične presude su:

- a. da je reč o postupku u kome je istaknuto više tužbenih zahteva ili u kome učestvuje više stranaka i da sud presudom rešava o nekim tužbenim zahtevima odnosno presudom usvaja ili odbija tužbeni zahtev u odnosu na neke od njih;
- b. jasan stav suda da ne postoji opravdan razlog odlaganje donošenja takve presude;
- c. jasna smernica suda za donošenje takve presude.

Delimično rešenje spora nije konačno u odsustvu ovakvog stava i smernice suda.¹⁰⁶ Kada je reč o uslovu koji se odnosi na (ne)postojanje opravdanog razloga za odlaganje donošenja presude, treba napomenuti da sud zapravo treba da oceni da li potrebe stranaka pretežu nad ekonomičnošću u

---

¹⁰³ engl. petition for permission to appeal.

¹⁰⁴ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 67.

¹⁰⁵ Ovo Pravilo propisuje postupanje u izuzetno složenim parnicama.

¹⁰⁶ Vid: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 746.

smislu postojanja jedne žalbe protiv potpune presude (po rešenju celog spora, a ne jednog njegovog dela), i da iznese razloge na osnovu kojih je došao do zaključka da je u jednom takvom slučaju, preispitivanje delimične presude opravdano.¹⁰⁷

Pravilo 54(b) dakle, omogućava uvođenje delimične konačne odluke, pa se može reći da je žalba protiv takve odluke u skladu sa pravilom o konačnoj presudi predviđenim paragrafom 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.¹⁰⁸

5.2.3 Privremene žalbe¹⁰⁹ u skladu sa paragrafom 1292(b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku

Prema paragrafu 1292(b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, u slučajevima u kojima sudija Okružnog suda, postupajući u građanskim stvarima donese rešenje protiv koga principijelno nije dozvoljena žalba, a za koje on smatra da sadrži kontrolno pravno pitanje koje predstavlja suštinski osnov za različita shvatanja dva ili više sudova i da neposredna žalba protiv tog rešenja može da materijalno unapredi ultimativno okončanje parnice, on će to naznačiti u pomenutom rešenju. Tada, Apelacioni sud može da odobri žalbu protiv takvog rešenja, ako je zahtev za ulaganje žalbe podnesen u roku od deset dana od dana njegovog donošenja.

Uslovi za ulaganje žalbe protiv ovakvog rešenja su:

- a. da rešenje sadrži pravno pitanje (pitanje mora da bude pravno, ne faktičko, dakle da se odnosi na značenje zakonskih ili ustavnih odredbi, uredbi ili doktrine Common Law-a);¹¹⁰
- b. pitanje treba da bude kontrolno, a pravno pitanje je kontrolno, ako bi njegovo rešenje uticalo na dalji tok parnice, ili ako bi ukidanje rešenja Okružnog suda dovelo do okončanja parnice, ili ako bi materijalno uticalo na ishod parnice (pitanje ne mora da predstavlja osnov za precedent u brojnim drugim nerešenim slučajevima);¹¹¹
- c. pitanje treba da predstavlja suštinski osnov za razlike u shvatanju, dakle ili da su ostale sudske odluke koje se odnose na isto pitanje protivrečne, ili da je samo pitanje komplikovano ili teško;

---

¹⁰⁷ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 69. i 72.

¹⁰⁸ *Ibid.*, 69.

¹⁰⁹ engl. interlocutory appeals.

¹¹⁰ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 76.

¹¹¹ *Ibid.*, 77-78.

- d. da neposredna žalba protiv rešenja može da materijalno unapredi ultimativno okončanje parnice (znači da bi rešenje kontrolnog pravnog pitanja imalo za rezultat izbegavanje suđenja ili na drugi način skratilo trajanje parnice). da Okružni sud koristeći svoje diskreciono ovlašćenje, odobri ulaganje žalbe (ako Okružni sud ne odobri ulaganje žalbe, Apelacioni sud nema ovlašćenje da omogući privremenu žalbu u ovakvom slučaju);
- e. da zahtev za ulaganje žalbe bude podnesen u roku od deset dana od dana donošenja rešenja.¹¹²

Kada je dozvoljena žalba protiv rešenja Okružnog suda, Apelacioni sud ispitujući rešenje po žalbi nije vezan samo za određeno pitanje formulisano od strane Okružnog suda. Naprotiv, Apelacioni sud je ovlašćen da u jednom ovakvom slučaju preispita celo rešenje (da bi uzeo u ramatanje drugo pitanje, a ne ono koje je od strane Okružnog suda određeno kao kontrolno, ili da bi odlučio o predmetu uprkos nedostatku bilo kojeg pitanja koje se može odrediti kao kontrolno).¹¹³

5.2.4 Kolateralno (sporedno) rešenje¹¹⁴

Postoji nekoliko doktrina koje je stvorila sudska praksa¹¹⁵, a koje izvesne vrste rešenja tretiraju kao konačne odluke.¹¹⁶ Među njima je najznačajnija Koenova doktrina kolateralnog (sporednog) rešenja.¹¹⁷ Prema ovoj doktrini dozvoljena je žalba protiv privremenog rešenja kojim se konačno rešava pitanje koje u potpunosti odvojeno od osnova tužbenog zahteva, koje je zapravo nepodobno za preispitivanje po žalbi protiv konačne presude.¹¹⁸ Pitanje o kome je u potpunosti odlučeno ovim rešenjem mora da bude izuzetno značajno kako bi se dozvolila žalba pre nego što je u celini rešeno o predmetu spora.¹¹⁹ Da bi jedno kolateralno (sporedno) rešenje moglo da bude predmet preispitivanja po žalbi, potrebno je:

- a. da se tim rešenjem konačno rešava sporno pitanje;

---

¹¹² *Ibid.*, 78-80.

¹¹³ *Ibid.*, 81.

¹¹⁴ engl. collateral order

¹¹⁵ Vid.: Clermont, 126-127.

¹¹⁶ U smislu paragrafa 1291 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.

¹¹⁷ engl. Cohen „Collateral Order“ doctrine-ime je dobila prema predmetu Cohen v. Beneficial Industrial Loan Corp., 337 U.S. 541 (1949).

¹¹⁸ Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 109.

¹¹⁹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 82.

- b. da se rešava pitanje koje je značajno i u potpunosti odvojeno od osnova tužbenog zahteva (drugim rečima, da je reč o kolateralnom-sporodnom pitanju);
- c. da ne može da bude predmet preispitivanja po žalbi protiv konačne odluke (samo pitanja koja zahtevaju hitno preispitivanje potpadaju pod kategoriju „kolateralnog-sporodnog“ rešenja).¹²⁰

Neki okruzi za primenu ove doktrine postavljaju i četvrti uslov-da je reč o ozbiljnom pitanju koje nije rešeno, no prema vladajućem shvatanju, ovaj četvrti uslov (mada može biti u vezi sa trećim-da je reč o izuzetno značajnom pitanju), nije deo tzv. Koen testa¹²¹ koji se primenjuje kako bi se odlučilo da li je moguće uložiti žalbu u ovakvom slučaju.¹²²

Zahtev da je pitanje od izuzetnog značaja odvojeno od osnova tužbenog zahteva, zapravo je zahtev da je reč o kolateralnom (sporednom) pitanju. Budući da je opšte pravilo da su sva rešenja koja nisu konačna sadržana u konačnoj presudi i da se protiv njih može uložiti žalba u okviru žalbe protiv te presude, ovaj zahtev filtrira onu materiju koja može biti sporna u postupku koji prethodi donošenju konačne presude. Tipičan primer kolateralnog (sporednog) pitanja jeste pitanje imuniteta. Pitanje imuniteta nije podobno da bude predmet sudskog postupka.¹²³U predmetima u kojima je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja neophodno otkriti privatni materijal ili materijal koji predstavlja tajnu, a sud rešenjem odbije da prizna imunitet licu koje treba da otkrije taj materijal, ne bi imalo smisla da to lice tek nakon donošenja konačne presude može (vezanom) žalbom da napadne i rešenje o odbijanju priznanja imuniteta. Zato se dozvoljava da se ovo rešenje napadne žalbom u skladu sa Koenovom doktrinom kolateralnog (sporednog) rešenja.¹²⁴Kolateralna (sporedna) ili odvojena su i rešenja kojima se odlučuje o osiguranju ili plenidbi.¹²⁵

---

¹²⁰ *Ibid.*, 86-87.

¹²¹ engl. Cohen test, dobio ime prema predmetu Cohen v. Beneficial Industrial Loan Corp., 337 U.S. 541 (1949), po kome je i sama Doktrina kolateralnog (sporednog) naloga dobila ime.

¹²² Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 86-87.

¹²³ *Ibid.*, 84.

¹²⁴ *Ibid.*, 85.

¹²⁵ *Ibid.*, 84.

5.2.5. Žalba protiv naloga¹²⁶

Postoje tri situacije u kojima apelacioni sudovi imaju zakonom propisanu nadležnost da preispitaju privremena rešenja¹²⁷ okružnih sudova. U skladu sa tim, oni mogu da preispitaju:

Privremena rešenja kojima se usvajaju, produžavaju, menjaju, odbijaju ili poništavaju nalozi ili odbija poništenje ili izmena naloga, osim u slučajevima u kojima je moguće direktno preispitivanje od strane Vrhovnog suda;

Privremena rešenja kojima se imenuju izvršioci stečaja ili odbijaju rešenja o okončanju stečaja ili o preduzimanju mera radi ostvarenje svrhe stečaja, kao na primer upravljanje prodajom ili drugo raspolaganje imovinom;

Privremeni dekreti koje određuju prava i dužnosti strana u predmetima ministarstva ratne mornarice, u kojima je žalba protiv konačnih dekreta dozvoljena.¹²⁸

U svim navedenim slučajevima, reč je o tzv. žalbi protiv naloga.¹²⁹

5.2.6 Privremena žalba protiv odluke o dopuštenosti upotrebe poverljive informacije u sudskom postupku

Kao zakonski osnov za privremenu žalbu¹³⁰, treba pomenuti Zakon o postupku svrstavanja poverljivih informacija¹³¹, prema kome ako optuženi u krivičnom postupku želi da upotrebi poverljivu informaciju u toku sudskog postupka, on o tome mora da obavesti sud pre postupka. Vlada može da traži saslušanje radi pribavljanja pravila o relevantnosti i prihvatljivosti određene poverljive informacije. Ako sud dozvoli javno iznošenje poverljive informacije u postupku, vlada je ovim Zakonom ovlašćena da zahteva ulaganje privremene žalbe. Ako sud ne odluči definitivno o iznošenju ove informacije, već samo odbije neki od osnova za neprihvatljivost ovog dokaza, privremena žalba nije moguća.

---

¹²⁶ engl. injunctions.

¹²⁷ engl. interlocutory orders.

¹²⁸ Vid: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 753.

¹²⁹ engl. injunctions.

¹³⁰ engl. interlocutory appeals.

¹³¹ engl. Classified Information Procedures Act-CIPA.

5.2.7. Privremeno preispitivanje rešenja o nedopuštenosti arbitraže

Federalni zakon o arbitraži¹³², dopušta privremeno preispitivanje rešenja kojim se odbija predlog da se strana prinudi na rešavanje spora od strane arbitraže, kao i usvajanje, produženje i izmenu naloga kojima se ne dozvoljava rešavanje spora od strane arbitraže. Protiv rešenja o nedopuštenosti arbitraže žalba je u principu dopuštena, a protiv rešenja kojima se dozvoljava arbitraža nije. Razlog leži u samom Federalnom zakonu o arbitraži koji ima "proarbitražnu politiku" izvršavanja obavezujućih arbitražnih sporazuma.¹³³

5.2.8. Preispitivanje na osnovu Vanrednog sudskog naloga¹³⁴

U skladu sa paragrafom 1651(a) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, Apelacioni sud može da izda posebnu vrstu naloga-tzv. mandamus nalog¹³⁵ u vanrednim ili drastičnim okolnostima koje uključuju uzurpaciju moći ili jasnu zloupotrebu diskrecionog prava nižeg suda. Mandamus nalog nije zamena za žalbu.¹³⁶

Uslovi za izdavanje ove vrste naloga su:

da ne postoji drugi način za ostvarenje prava;

da je to pravo jasno i nesporno

da njegovo ostvarenje odgovara datim okolnostima u skladu sa diskrecionim pravom suda.

U principu će sud odbiti da izda ovaj nalog, ako postoji drugi način za traženje privremenog preispitivanja u skladu sa paragrafom 1292(b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku.

Sudovi su, na primer, dozvoljavali mandamus nalog u slučajevima u kojima je Okružni sud dozvolio iznošenje privilegovanih dokumenata protivno zakonu, ili kada je okružni sudija protivno zakonu propustio da se

---

¹³² engl. Federal Arbitration Act.

¹³³ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 96-97.

¹³⁴ engl. extraordinary writ

¹³⁵ engl. writ of mandamus- mandamus je sudski nalog koji izdaje Viši sud kako bi naložio nižem sudu ili državnom činovniku da svoje dužnosti izvršava korektno (Vid. Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 435.).

¹³⁶ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 97.

izuzme.¹³⁷ Pored toga, mandamus nalog se koristi i u slučajevima u kojima je neosnovano odbijen zahtev za dozvolu suđenja uz učešće porote.¹³⁸

5.2.9. Privremeno preispitivanje odluka o dopuštenosti zajedničke tužbe¹³⁹

Počev od 1992. godine, Vrhovni sud je ovlašćen da propisuje pravila za dozvoljenost žalbe protiv privremenih odluka. To ovlašćenje dovelo je do amandmana na Federalna pravila o građanskom sudskom postupku, pa je, u skladu sa tim, ovim pravilima 1998. godine dodato pravilo 23(f), koje dodeljuje Apelacionom sudu diskreciono ovlašćenje da dozvoli žalbu¹⁴⁰ protiv odluka kojima se usvajaju ili odbijaju predlozi za dopuštenost zajedničke tužbe.¹⁴¹

Uslov je da je molba za odobrenje za podnošenje žalbe podnesena u roku od deset dana od dana donošenja takve odluke¹⁴² Prema ovom Pravilu: „Apelacioni sud može da dozvoli žalbu protiv odluke kojom se usvaja ili odbija predlog za dopuštenost zajedničke tužbe, ako je molba za odobrenje za podnošenje žalbe podnesena Okružnom sudu u roku od deset dana od dana donošenja odluke. Žalba ne dovodi do prekida postupka pred Okružnim sudom, osim ako Okružni sud ili Apelacioni sud ne odluči suprotno“.¹⁴³

---

¹³⁷ *Ibid.*, 98.

¹³⁸ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 758.

¹³⁹ engl. class certified decisions.

¹⁴⁰ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 753.

¹⁴¹ engl. class action-tužba u kojoj jedna osoba ili manja grupa ljudi predstavlja interese veće grupe. Da bi mogla da bude podnesena u skladu sa Pravilom 23 Federalnih Pravila o građanskom sudskom postupku, potrebno je da zajednica ljudi u čije se ime podnosi tužba bude toliko velika, da bi bilo nepraktično podneti pojedinačne tužbe; da postoje pravna ili činjenična pitanja koja su za sve njih zajednička; napad ili odbrana predstavnika cele zajednice bude tipična za sve njih; i da predstavnici zajednice adekvatno štite interese zajednice (Vid. Black's Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 103.).

¹⁴² Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 99.

¹⁴³ Vid.: Pravilo 23(f) Federalnih Pravila građanskog sudskog postupka.

5.3. Privremeno preispitivanje rešenja kojima se određuje vraćanje predmeta na ponovno suđenje¹⁴⁴

U skladu sa paragrafom 1447(d) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku rešenje kojim se predmet vraća na ponovno suđenje državnom sudu iz koga je bio uklonjen, nije podoban za preispitivanje po žalbi ili na drugi način (na osnovu mandamus naloga).¹⁴⁵ Od ovog pravila postoje izvesni izuzeci, na primer,¹⁴⁶ rešenja kojima se određuje vraćanje predmeta na ponovno suđenje nekim građanskim stvarima, rešenja kojima se određuje vraćanje predmeta na ponovno suđenje u kojima je tražen transfer tužbe iz državnog u federalni sud¹⁴⁷ prema Zakonu o pravičnosti zajedničke tužbe,¹⁴⁸ paragraf 1453(c) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku i rešenja kojima se određuje vraćanje predmeta na ponovno suđenje koji nisu zasnovani na procesnim povredama ili nedostatku nadležnosti prema predmetu spora.¹⁴⁹

5.3.1. Privremeno preispitivanje advokatskih troškova¹⁵⁰

Vrhovni sud je 1988. godine u predmetu *Budinich v. Becton Dickinson and Co.*¹⁵¹ stao na stanovište da u slučaju u kome sud nije doneo odluku o zahtevu za naknadu advokatskih troškova, konačnost meritorne presude nije dovedena u pitanje. Kako bi se ublažile posledice ovog stava Vrhovnog suda donesena su dva amandmana na Federalna pravila građanskog sudskog postupka.

Prvo, Pravilo 54(d) je 1993. godine izmenjeno i dopunjeno tako da predviđa novi postupak za podnošenje zahteva za naknadu advokatskih troškova, kao i rok od 14 dana za podnošenje takvog zahteva, računajući od

---

¹⁴⁴ engl. remand - akt kojim se predmet ili tužba vraća natrag sudu od koji je postupao u predmetu, odnosno kome je tužba podnesena sa zahtevom za dalje postupanje odnosno novo suđenje -kada apelacioni sud vrati predmet nižem sudu sa zahtevom za ponovnim suđenjem (Vid.: *Black s Law Dictionary*, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 598.).

¹⁴⁵ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 108-109.

¹⁴⁶ Neki od ovih izuzetaka su predviđeni zakonom, a neke je stvorila sudska praksa.

¹⁴⁷ Tzv. remand (Vid.: *Black s Law Dictionary*, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 600.).

¹⁴⁸ engl. Class Action Fairness Act

¹⁴⁹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 108-109.

¹⁵⁰ engl. interlocutory review of Attorney's fees.

¹⁵¹ Vid.: *Budinich v. Becton Dickinson and Co.*, 486 U.S., 196, 202-03 (1988).

dana donošenja konačne odluke (osim u slučajevima određenim zakonom ili od strane suda).¹⁵²

Pravilo 58 je takođe izmenjeno i dopunjeno 1993. godine (danas nosi naziv “Donošenje presude”). Prema ovom Pravilu, sud treba da odloži nastupanje konačnosti presude u smislu dopuštenosti za ulaganje žalbe¹⁵³ dok se ne reši pitanje naknade advokatskih troškova, a zahtev za njihovu nadoknadu mora da se podnese u roku od 14 dana, kako i predviđa Pravilo 54(d).

Treba dodati i da odlaganje nastupanja konačnosti presude nije automatsko, već Okružni sud mora da donese rešenje kojim stranke obavestava da blagovremeno podnesen zahtev za naknadu advokatskih troškova, odlaže nastupanje konačnosti presude u smislu dopuštenosti za ulaganje žalbe.¹⁵⁴

5.3.2. Nerešeno preispitivanje odluke po žalbi

Sudska praksa je stvorila jednu doktrinu¹⁵⁵ koja se odnosi na slučaj kada stranka ima pravo da traži preispitivanje odluke po žalbi iz jednog razloga. U tom slučaju, ona može da traži preispitivanje iste odluke po osnovu drugog razloga zbog kojeg se inače ne može uložiti žalba, ističući tzv. nadležnost po osnovu nerešenog preispitivanja odluke po žalbi.¹⁵⁶

U ograničenoj formi, Vrhovni sud i dalje primenjuje ovu doktrinu u odgovarajućim slučajevima. Tako na primer, Apelacioni sud može da primeni doktrinu nadležnosti po osnovu nerešenog preispitivanja odluke po žalbi u slučajevima u kojima je razlog koji se ističe u žalbi neodvojivo povezan sa drugim pitanjem za čije je rešavanje Apelacioni sud nadležan, tako da je neophodno i važno da oba budu preispitana ili da rešenje jednog automatski rešava i drugo pitanje.¹⁵⁷

---

¹⁵² Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 110.

¹⁵³ U skladu sa uslovima koje za dopuštenost žalbe propisuju Federalna pravila o postupku po žalbi.

¹⁵⁴ *Ibid.*, 111.

¹⁵⁵ Ova doktrina je proistekla iz predmeta *Swint v. Chambers Cty. Comm'n*, 514 U.S., 35 (1995).

¹⁵⁶ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 111-112.

¹⁵⁷ *Ibid.*, 113-114.

6. SADRŽINA ŽALBENOG PODNESKA

Sadržina žalbenog podneska propisana je Pravilom 3(c)(1) Federalnih pravila o postupku po žalbi. Svaka žalba mora da sadrži:

ime i prezime stranaka u naslovu podneska (ako isti advokat zastupa više stranaka, on može da ih navede terminima kao na primer “svi tužioc”, “svi tužioc osim Mile Marić”, ili “tuženi Mila Marić, Ana Ilić i Ivan Ivković”.

označenje presude, rešenja ili dela presude ili rešenja koji se napada žalbom i

označenje suda kome se podnosi žalba.

Pravilo 3(c)(1)(A)-(C) Federalnih pravila o postupku po žalbi sadrži i niz formi. Tako, forma 1 je model žalbenog podneska protiv odluke Okružnog suda, i ostavljajući po strani označenje predmeta i potpis, sadržina ovog podneska veoma je jednostavna i zadovoljava sva tri napred navedena kriterijuma predviđena Pravilom 3(c)(1) Federalnih pravila o postupku po žalbi.

Pravilo 3(c) Federalnih pravila o postupku po žalbi, takođe sadrži i posebne odredbe o sadržini žalbenog podneska u posebnim slučajevima.¹⁵⁸

Prema Pravilu 3(c)(2) Federalnih pravila o postupku po žalbi, žalbeni podnesak sačinjen pro se,¹⁵⁹ smatra se da je napisan od strane potpisnika kao i njegovog supružnika i maloletne dece (ako su stranke u postupku), osim iz sadržine samog podneska ne proizilazi nešto drugo.

Pravilo 3(c)(3) Federalnih pravila o postupku po žalbi, odnosi se na zajedničku tužbu,¹⁶⁰ i prema njemu se žalbeni podnesak sačinjen od strane kvalifikovanog predstavnika zajednice smatra kao žalba od strane cele zajednice, tako da ne treba da budu navedena imena svih lica koja su bila obuhvaćena zajedničkom tužbom.

---

¹⁵⁸ *Ibid.*, 117.

¹⁵⁹ Pro se je izraz koji se koristi u slučajevima u kojima stranka sama vodi postupak, bez zastupanja od strane advokata (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 565.).

¹⁶⁰ Class action.

Najzad, 3(c)(4) Federalnih pravila o postupku po žalbi, označava pravilo o slobodnoj interpretaciji sadržine žalbenog podneska¹⁶¹. Prema njemu, žalba ne sme biti odbačena zbog neispunjenja zahteva forme ili naslova žalbenog podneska ili zbog propuštanja da se imenuje stranka čija je namera da podnese žalbu i bez imenovanja jasna iz samog žalbenog podneska.

Ipak, ako sud nađe da se i pored primene pravila o slobodnoj interpretaciji sadržine žalbenog podneska, žalilac nije ispunio zahtev iz Pravila 3 Federalnih pravila o postupku po žalbi (posebno ako nije označio pesudu ili rešenje koje se žalbom napada), on će žalbu odbaciti.¹⁶²

Pravilo 3(b)(1) Federalnih pravila o postupku po žalbi omogućava da više stranaka ulože jednu žalbu, a Pravilo 3(b)(2) ovlašćuje Apelacioni sud da spoji odvojene žalbe podnesene od strane različitih stranaka.

Žalilac žalbu treba da podnese u dovoljnom broju primeraka kako bi niži sud mogao, u skladu sa Pravilom 3(d) Federalnih pravila o postupku po žalbi, da ih dostavi svim strankama i Apelacionom sudu.¹⁶³

7. VREME PODNOŠENJA ŽALBE

Pravilo 4 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuje rokove za podnošenje žalbe. U građanskim sudskim postupcima, žalba mora biti podnesena u roku od 30 dana od dana donošenja presude, osim u slučajevima kada su SAD jedna od strana i tada rok iznosi 60 dana. U krivičnim postupcima rok je 10 dana za kada žalbu podnosi okrivljeni, a 30 dana kada je podnosi vlada, ako ona ima pravo da se žali.¹⁶⁴

7.1. Izuzeci

Rok za ponošenje žalbe i u građanskom i u krivičnom sudskom postupku može biti produžen, ako Okružni sud utvrdi da postoji oprostiv nehat ili dobar razlog¹⁶⁵ pre ili u toku 30 dana nakon što je rok za podnošenje

---

¹⁶¹ The rule of liberal interpretation that applies to notices of appeal.

¹⁶² Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 118-119.

¹⁶³ *Ibid.*, 119.

¹⁶⁴ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 766.

¹⁶⁵ engl.excusable neglect or good cause.

žalbe istekao. Ovaj rok može da produži samo Okružni, a ne i Apelacioni sud.¹⁶⁶

Postoji razlika između oprostivog nehatata i dobrog razloga-oprostiv nehatat je vezan za situacije na koje je žalilac generalno mogao da utiče, a dobar razlog na situacije van njegove kontrole.¹⁶⁷ Nekolicina sudova je našla da nema oprostivog nehatata u slučajevima u kojima je propuštanje roka za žalbu rezultat nepoznavanja prava i neobraćanja pažnje na detalje od strane zastupnika stranke.¹⁶⁸

Drugi izuzetak odnosi se na slučaj kada Okružni sud može rešenjem odlučiti da vreme za podnošenje žalbe počinje ponovo da teče, i to za period od 14 dana nakon dana donošenja ovog rešenja. Potrebno je da se ispune tri uslova:

da je predlog za donošenje ovog rešenja podnesen u roku od 180 dana od dana donošenja presude ili rešenja protiv koga se ulaže žalba, ili u roku od 7 dana nakon što je stranka koja želi da uloži žalbu primila obaveštenje o tome da je presuda (rešenje) donesena/o;

da sud nađe da je stranka koja želi da uloži žalbu trebalo da bude obaveštena o donošenju te presude ili rešenja ali nije primila takvo obaveštenje niti od strane Okružnog suda niti od strane bilo koje druge stranke u roku od 21 dan od dana donošenja presude (rešenja); i

da sud nađe da ni jednoj od stranaka rešenjem kojim se određuje da rok za podnošenje žalbe počinje ponovo da teče, ne bi bila nanesena šteta.¹⁶⁹

Izvesni predlozi koji se podnose nakon donošenja presude,¹⁷⁰ odlažu nastupanje njene konačnosti i rok za podnošenje žalbenog podneska počinje da teče od donošenja rešenja kojim sud dozvoljava ili odbija podnošenje takvih predloga.

---

¹⁶⁶ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 122.

¹⁶⁷ Sud je u predmetu *Pioneer Invest. Servs. Co. v. Brunswick Assoc. Ltd. P'ship* 507 U.S. 380 (1993), usvojio tzv. „fleksibilni pogled na oprostiv nehatat“ i zauzeo stav „da sudovi treba da dozvole, tamo gde je to odgovarajuće, neblagovremeno podnesene žalbe, ako je zadocnjenje izazvano nepažnjom, greškom ili nehatatom, kao i okolnostima van kontrole stranaka“.

¹⁶⁸ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 123.

¹⁶⁹ *Ibid.*, 126.

¹⁷⁰ engl. posttrial motions-predlozi koji se podnose nakon donošenja presude, kao na primer predlog za novi postupak (Vid.: *Black's Law Dictionary*, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 458.).

U građanskim stvarima, reč je o predlogu za donošenje presude prema Pravilu 50(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku¹⁷¹, predlogu za izmenu i dopunu nalaza o činjenicama¹⁷², predlogu za novi postupak ili za izmenu ili dopunu presude¹⁷³, ili predlogu za oglašenje odluke nevažećom.¹⁷⁴ Predlog za naknadu advokatskih troškova¹⁷⁵, takođe odlaže nastupanje konačnosti presude, ali samo ako je Okružni sud produžio vreme za podnošenje žalbe u skladu sa Pravilom 58 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku. Ovi predlozi moraju da budu podneseni blagovremeno kako bi produžili vreme za ulaganje žalbe.¹⁷⁶

8. PRAVILO O INTEGRISANJU¹⁷⁷

Smatra se da se žalbom koja je podnesena protiv konačne presude, napadaju i sva rešenja koja su u njoj sadržana. Stoga, žalba protiv konačne presude inicira preispitivanje i ovih rešenja. Dovoljno je da žalba protiv konačne presude Okružnog suda sadrži označenje stranke koja se žali na presudu Okružnog suda donesenu određenog datuma, i to označenje će redovno biti dovoljno za preispitivanje svih rešenja koja nisu konačna, a prethodila su donošenju presude protiv koje je uložena žalba. Ovo pravilo zove se pravilo o integrisanju.¹⁷⁸

Upravo zbog ovog pravila, postoji rizik od "preterane" određenosti u žalbenom podnesku. Naime, ako stranka u žalbi navede da se žali na način na koji su rešena određena pitanja ili određene stavove suda koji je doneo presudu protiv koje se ulaže žalba, Apelacioni sud može da dođe do zaključka da su samo navedeni stavovi odnosno pitanja predmet žalbe, tako da presuda koja se napada žalbom ne treba da bude preispitana u celini.¹⁷⁹ U skladu sa tim, ni pravilo o slobodnoj konstrukciji¹⁸⁰ koje omogućava da se sadržina svakog podneska tumači prema situaciji i okolnostima slučaja u

---

¹⁷¹ tzv. presude po sili zakona (engl. judgment as a matter of law-JMOL).

¹⁷² U skladu sa Pravilom 52(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.

¹⁷³ U skladu sa Pravilom 59 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.

¹⁷⁴ U skladu sa Pravilom 60 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.

¹⁷⁵ U skladu sa Pravilom 54 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.

¹⁷⁶ Vid.: Charles Alan Wright, Mary Kay Kane, 767.

¹⁷⁷ engl. Merger Rule

¹⁷⁸ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 137.

¹⁷⁹ *Ibid.*, 138.

¹⁸⁰ engl. Rule of „liberal construction“

kojima je pisan, a ne držeći se doslovnog značenja reči¹⁸¹, ne doprinosi ekstenzivnom tumačenju žalbenog podneska u slučaju “preterane” određenosti. Tako, na primer, sud je u predmetu *Minnesota Mining & Mfg. Co. v. Chemque, Inc.*, 303 F.3d 1294, 1309 (Fed. Cir. 2002), zauzeo stav da “čak ni pravilo o slobodnoj konstrukciji sadržine podnesaka, ne dozvoljava da se povodom protivžalbenog podneska¹⁸² ispituje pitanje nevažnosti patenta, kada su u žalbenom podnesku kao razlog za žalbu bili navedeni samo indukovanje, povreda ekskluzivnog prava i potraživanje.”

9. PODNOŠENJE ŽALBE I NADLEŽNOST OKRUŽNOG SUDA

U skladu sa principom procesne ekonomije, podnošenjem žalbe ustanovljava se nadležnost Apelacionog suda, kako stranke ne bi bile prinuđene da “vode bitku na dva fronta.”¹⁸³ Ovo opšte pravilo, međutim, trpi nekoliko izuzetaka:

Prema Pravilu 60(a) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku, Okružni sud može da ispravi grešku u pisanju. Nakon što je predmet stigao u Apelacioni sud i dok o žalbi još nije odlučeno, takva ispravka je moguća samo uz dozvolu Apelacionog suda;

Prema Pravilu 60(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku, Okružni sud može da u odnosu na stranku ili njenog zastupnika oglasi nevažećom konačnu presudu, rešenje ili da postupak koji joj je prethodio oglasi nevažećim, zbog greške, novootkrivenih dokaza, prevare, ili zbog toga što je ta odluka bila zasnovana na presudi koja je kasnije poništena, ili na presudi koja je bila ispunjena ili ukinuta ili bilo kog drugog razloga koji opravdava oglašavanje odluke (postupka) nevažećim. Predlog u ovom cilju mora da bude podnesen u razumnom roku, a ako se podnosi zbog greške, novootkrivenih dokaza i prevare, mora da bude podnesen u roku od jedne godine od dana donošenja presude. Prema Pravilu 60(c) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku, ako je takav predlog podnesen u vreme kada je protiv presude već podnesena žalba, Okružni sud može da ga odbije. Ako pak, Okružni sud inklinira ka tome da dozvoli

---

¹⁸¹ Vid.: *Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001.*, 135.

¹⁸² engl. cross-appeal je protivžalba-podnesak koji podnosi protivnik stranke koja je uložila žalbu i obično se o njoj odlučuje zajedno sa žalbom (Vid.: *Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001.*, 38.).

¹⁸³ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 139.

pomenuti predlog, on može da ukaže na to da želi da ga odobri i da dozvoli stranci da podnese zahtev Apelacionom sudu da izda rešenje o vraćanju predmeta na ponovno suđenje. Štaviše, ako je predlog iz Pravila 60(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku podnesen nakon što je odlučeno o žalbi, Okružni sud može da usvoji takav predlog bez dozvole Apelacionog suda.

Okružni sud može da zadrži nadležnost u slučaju kada ima obavezu da nadzire status quo dok o žalbi još nije odlučeno ili u slučaju kada pomaže u izvršenju presude koja nije ukinuta ili poništena.

Okružni sud može da bude nadležan za postupak nepoštovanja suda zbog povrede naloga dok o podnesenoj žalbi još nije odlučeno.

Okružni sud može da dosudi advokatske troškove ili da dosudi sankcije prema nekoj od stranaka, dok o podnesenoj žalbi još nije odlučeno.

Pravilo 23 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuje istovremenu nadležnost Okružnog i Apelacionog suda za odlučivanje o molbi izdavanje naloga¹⁸⁴ da se zatvorenik dovede pred sud tačno određenog datuma u tačno određeno vreme u cilju utvrđivanja da li je njegovo zadržavanje u pritvoru bilo protivpravno i da li je potrebno njegovo dalje zadržavanje.¹⁸⁵

10. KO MOŽE DA ULOŽI ŽALBU

10.1. Opšte pravilo

Samo lica koja su bila stranke u postupku mogu da ulože žalbu. U žalbenom podnesku moraju da budu tačno navedena lica koja ulažu žalbu.¹⁸⁶ Pored toga, samo stranke koje su izgubile spor makar u određenom delu, mogu da podnesu žalbu. Dakle u federalnom građanskom postupku stranka koja nije dobila spor ima pravo da uloži žalbu Apelacionom sudu SAD, ističući najčešće kao razlog žalbe procesne povrede ili pogrešnu primenu

---

¹⁸⁴ engl. habeas petitioner - Vid.

http://www.expertlaw.com/library/criminal/habeas_corpus.html i
<http://www.lectlaw.com/def/h001.htm> pristup na dan 15. 06. 2012.

¹⁸⁵ *Ibid.* 140-141.

¹⁸⁶ Vid.: Pravilo 3(c) Federalnih pravila o postupku po žalbi.

materijalnog prava od strane Okružnog suda.¹⁸⁷ Stranke koje se ne slažu sa nekim stavom ili shvatanjem suda koji je doneo presudu koja se napada žalbom, ili koje traže da presuda ima isti dispozitiv, ali drugačije obrazloženje, ne mogu da budu žaliooci ili protivžaliooci.¹⁸⁸ Ovo je opšte pravilo od koga postoje izuzeci.

10.2. Stranke koje nisu uspele u sporu

Kao što je napred rečeno, samo stranke koje nisu zadovoljne presudom ili rešenjem zato nisu uspele u sporu, mogu da ulože žalbu.¹⁸⁹ Ovo pravilo je u predmetu *California v. Rooney*, 483 U.S. 307, 311 (1987) definisano kao princip da apelacioni sudovi preispituju presudu, a ne stavove ili shvatanja suda. Ipak, postoje neki izuzeci od pravila da samo stranka koja je izgubila spor može da uloži žalbu:

Stranka koja je uspela u sporu može da traži izmenu¹⁹⁰ za nju povoljne presude, pod uslovom da je reč o onom delu presude u kome su razmatrana pitanja koja nisu od važnosti za raspolaganje predmetom spora.

Stranka koja je uspela u sporu, može se smatrati strankom koja je spor izgubila, ako će ona pretrpeti budući ekonomski gubitak zbog nepovoljnog kolateralnog (sporednog) stava suda kao npr. odbijanje predloga za podnošenje zajedničke tužbe¹⁹¹. Budući da je nadležnost Apelacionog suda ograničena žaliočevim udelima u žalbi, smatra se da žaliooci nisu uspeli u sporu u delu koji se odnosi na nepovoljan kolateralni (sporedni) stav suda, tako da kao jedine razloge za žalbu mogu da istaknu one koje se odnose na taj stav. Pored toga, budući ekonomski gubitak ne uključuje troškove ponovog parničenja o istom predmetu u budućnosti.¹⁹²

Stranka koja je uspela u sporu moći će da podnese žalbu ako kolateralni (sporedni) stav suda može da predstavlja osnov za tzv.

---

¹⁸⁷ Vid.: <http://www.fjc.gov/federal/courts.nsf/autoframe!openform&nav=menu1&page=/federal/courts.nsf/page/218>, pristup na dan 15.06.2012.

¹⁸⁸ engl. cross-appellants-lica koja podnose protivžalbu (cross-apppeall), fn. 182.

¹⁸⁹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 142.

¹⁹⁰ U pitanju je tzv. reformation-reforma presude-ovim putem sud modifikuje bilo koje pismeno, uključujući i ugovore, kako bi prava volja strana bila bolje izražena (Vid.: Black's Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 592.).

¹⁹¹ engl. class action.

¹⁹² Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 144.

kolateralni (sporedni) estoppel¹⁹³ u novoj parnici. Treba međutim, napomenuti da ovakvi argumenti retko imaju uspeha. Razlog za to leži u tome što doktrine o prekluziji¹⁹⁴ kao uslov za vezanost suda u novoj parnici odlukom kojom je sud u prethodnoj parnici rešio prethodno pitanje, zahtevaju da rešenje tog pitanja bude od suštinskog značaja za presudu. Jasno je zaključiti da je retko da pitanje koje je rešeno na štetu stranke koja je uspela u sporu koji je okončan presudom protiv koje ona ulaže žalbu, od suštinskog značaja za tu presudu.¹⁹⁵

10.3. Ulaganje žalbe od strane lica koja nisu stranke u postupku

U smislu prava na podnošenje žalbe, stranke su lica koja su od početka učestovala kao stranke u postupku iz koga potiče presuda koja se napada žalbom, ali i one koje su dobile status stranaka putem intervencije (mešanja u parnicu), stranačke sukcesije ili kroz praksu tzv. treće stranke.¹⁹⁶

Mnogi sudovi stoje na stanovištu da lica koje je propustilo da interveniše u parnici ne može da uloži žalbu. Ipak, Vrhovni sud je stvorio izuzetak vezan za pravilo da samo stranke mogu da ulože žalbu. Naime, neimenovani članovi¹⁹⁷ zajedničke tužbe mogu da podnesu žalbu protiv poravnanja, iako nisu formalno intervenisali. Neimenovani članovi ove tužbe se zapravo smatraju strankom iz različitih razloga, uključujući i taj da su vezani poravnanjem.¹⁹⁸ Takođe, lica koja nisu stranke može da ulože žalbu protiv rešenja kojima im sud nalaže da otkriju činjenice od značaja za postupak¹⁹⁹

Neki sudovi dozvoljavaju licima koja nisu stranke da ulože žalbu na naloge u skladu sa Pravilom 65(d) Federalnih pravila o građanskom sudskom

---

¹⁹³ engl. collateral estoppel je zapravo uspešna odbrana koja rezultira u zabrani ponovnog parničenja o predmetu o kome je rešeno na štetu te stranke povodom ranije tužbe, čak iako se nova tužba značajno razlikuje od prethodne (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 108.).

¹⁹⁴ engl. Preclusion doctrines.

¹⁹⁵ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 145.

¹⁹⁶ engl. third party-lice koje nije stranka, ali koje je na neki način u vezi sa predmetom spora (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 706.).

¹⁹⁷ engl. class action.

¹⁹⁸ Takvo je shvatanje suda u predmetu *Devlin v. Scardelletti*, 536 U.S. 1 (2002).

¹⁹⁹ engl. discovery orders-discovery je prinudno otkrivanje činjenica od značaja za rešenje spora na zahtev stranaka, ali sudovi mogu da u ograničenom obimu zahtevaju otkrivanje činjenica od lica koja nisu stranke. (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., str. 208.)

postupku. Ovo Pravilo odnosi se na naloge koji vezuju stranke i lica koja nisu stranke već činovnici stranaka, njihovi agenti, sluge, zaposleni i li njihovi advokati, ili lica koja su u aktivnom sporazumu ili učešću sa strankama, uz uslov da prime obaveštenje o nalogu.²⁰⁰

Neki sudovi od slučaja do slučaja primenjuju fleksibilne testove kako bi utvrdili da li lica koje nije stranka može da uloži žalbu. Tako, na primer Peti okrug,²⁰¹ uzima u obzir tri faktora:

da li je potencijalni žalilac učestvovao u postupku pred Okružnim sudom u meri u kojoj su njegovi interesi bili uključeni;

da li pravičnost nalaže da o žalbi bude odlučeno i;

da li potencijalni žalilac ima ličnog udela u rezultatu koji će se postići žalbom.

Sličan test primenjuje i Deveti okrug²⁰² (on uzima u obzir samo prva dva faktora).²⁰³

10.4. Žalba od strane lica koja nisu inicijalne stranke

Žalbu može da podnese i intervenijent,²⁰⁴ koji je u pravu SAD stranka i to protiv svih konačnih presuda i napred navedenih izuzetaka od pravila da se žalba podnosi protiv konačnih presuda. Takođe, ako je sud uskratio licu položaj intevrenijenta, to lice može da se žali protiv te odluke.

Pored toga, treba napomenuti da apelacioni sudovi dozvoljavaju intervenciju u stadijumu žalbe, u slučajevima u kojima ona nije tražena u postupku pred Okružnim sudom i to izuzetno iz opravdanih razloga. Smatra se da “izuzetni slučajevi” i “opravdani razlozi” postoje kada bi intervenijent izneo argumente koji se odnose na stvarnu nadležnost, a koje ni jedna od stranaka nije iznela.

Takođe, paragraf 2403(a) i (b) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku ovlašćuje SAD i pojedinačne države SAD da intervenišu

---

²⁰⁰ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 148.

²⁰¹ engl. Fifth Circuit

²⁰² engl. Ninth Circuit

²⁰³ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 148-149.

²⁰⁴ Lice kome u skladu sa Pravilom 24 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku sud dodeli status intervenijenta postaje stranka.

u smislu iznošenja dokaza koji su prihvatljivi za konkretan slučaj i radi iznošenja pitanja ustavnosti, te u skladu sa tim mogu da ulože žalbu.²⁰⁵

Pored intervenijenta, žalbu protiv odluke kojom mu se izriče sankcija, može da uloži i advokat, ali tek nakon donošenja konačne presude.

Lice koje postaje stranka na osnovu stranačke sukcesije, bilo kao posledica univerzalne sukcesije, bilo iz nekog drugog razloga koji onemogućava stranku na dalje vođenje parnice (kao na primer promena u identitetu državnog činovnika prema Pravilu 43(a)(2) Federalnih pravila o postupku po žalbi), ovlašćeno je na ulaganje žalbe. Ovo se ne odnosi na slučajeve u kojima stranka svojevolejno odustane od parnice. Amicus curiae, lice koje je ovlašćeno od strane okružnog suda da ulaže podneske, nije automatski ovlašćeno da uloži žalbu.²⁰⁶

11. PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE ŽALBE

Pravni interes za žalbu podrazumeva da žalilac iznese tvrdnju da postoji povreda činjenica-poveda pravno zaštićenog interesa koji je konkretno i pojedinačno naveden, stvaran i blizak, a ne pretpostavljen i hipotetički. Pored toga, treba da postoji kauzalna veza između povrede i ponašanja povodom koga se žali i verovatnoća da će povreda biti obeštećena donošenjem povoljne odluke.²⁰⁷ U osnovi, fokus na žalbenom nivou jeste da li je žalilac izneo priznatu povredu zbog stava Okružnog suda. Postojanje pravnog interesa i za tužbu i za žalbu je u skladu sa Članom III Ustava SAD i ima svoje korene u principima Common Law-a, pa je u skladu sa tzv. kriterijumom obazrivosti.²⁰⁸ Pitanje pravnog interesa za žalbu je dispozitivne prirode. Neki sudovi smatraju da pravni interes za žalbu imaju i izvesna udruženja, tako da imaju pravo da ulažu žalbu u ime svojih članova.²⁰⁹

---

²⁰⁵ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 150.

²⁰⁶ *Ibid.*, 153. i 154.

²⁰⁷ *Ibid.*, 155.

²⁰⁸ engl. prudential criteria

²⁰⁹ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 156.

12. DOKTRINA O PREDMETIMA U KOJIMA VIŠE NE POSTOJI SPOR²¹⁰

Pravilo je da spor mora da postoji u svim stadijumima parničnog postupka, uključujući i postupak po žalbi, pa je Članom III Ustava SAD Apelacionom sudu zabranjeno da odlučuje o predmetu u kome spor više ne postoji. Od ovog pravila postoje tri izuzetka:

Prvi se odnosi na slučaj kada je spor podoban za ponavljanje, ali se preispitivanje izbegava ;

Drugi, na slučaj kada je jednostrani prekid aktivnosti stranke (koja može da bude ponovo otpočeta) usmeren zapravo na aktiviranje doktrine o predmetima u kojima više ne postoji spor kako Apelacioni sud u skladu sa Članom III Ustava SAD ne bi mogao da donese odluku;

Treći se odnosi na slučaj u kome je imenovani tužilac u zajedničkoj tužbi²¹¹ prestane da bude deo zajednice koja traži ulaganje pravnog leka.²¹²

Nekada se dešava da se nakon podnošenja žalbenog podneska ili zahteva za izdavanje naloga nižem sudu kako bi višem sudu dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke,²¹³ nema više spora. To se može desiti na primer, zbog toga što je optuženi u krivičnom postupku umro, ili zato što je zabranjena knjiga odštampana, ili-što je i najčešći slučaj-zato što su stranke zaključile poravnanje (i u slučajevima u kojima Apelacioni sud nalaže da stranke u stadijumu žalbe pokušaju medijaciju).

---

²¹⁰ engl. Mootness doctrine-princip prema kome američki sudovi ne odlučuju o predmetima u kojima više nema spora (Vid.: Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 456.).

²¹¹ engl. class- action

²¹² Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 157.

²¹³ engl. certiorari je vanredni nalog koji u skladu sa svojim diskrecionim pravom Apelacioni sud sud izdaje nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik predmeta radi ponovnog preispitivanja odluke. Vrhovni sud SAD koristi ovu vrstu naloga u cilju preispitivanja većine predmeta za koje odluči da su podobni za preispitivanje. (Vid. Black s Law Dictionary, Second Pocket Edition, West Group, 2001., 91.).

Uobičajena praksa je da u takvim slučajevima, sud treba da poništi odluku napadnutu žalbom, bez ikakvog upuštanja u njeno preispitivanje po žalbi.

Mnogi sudovi su međutim, stali na stanovište da ovakva praksa treba da se primenjuje u slučajevima kada je spor prestao da postoji usled okolnosti za koje stranka koja traži poništenje presude protiv koje je uložena žalba, nije kriva odnosno ni na koji način odgovorna, a zaključenje poravnjanja nije takav slučaj.²¹⁴ Takav stav se opravdava time što u slučaju da stranke žele da zakluče poravnjanje u stadijumu žalbe, stranka koja je izgubila postupak iz koga potiče presuda koja se napada žalbom, može da zahteva poništenje te presude (kako bi npr. izbegla delovanje efekta kolateralnog (sporednog) estopela²¹⁵ u drugoj parnici, na primer).²¹⁶

13. ALTERNATIVNI NAČINI ZA REŠAVANJE SPOROVA U STADIJUMU ŽALBE

Pitanje predmeta u kome više nema spora često se postavlja u kontekstu poravnjanja koja se zaključuju u postupku medijacije na koji su stranke upućene od strane Apelacionog suda.

Pravilo 33 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuje da “ sud može da uputi advokate, i kada je to odgovarajuće i stranke da uzmu učešća u jednoj ili više konferencija kako bi dotakle bilo koje pitanje od pomoći za rešenje spora, uključujući i njihovo pojednostavljivanje i razmatranje mogućnosti zaključenja poravnjanja.” U skladu sa ovim Pravilom, svih 13 federalnih sudova su osnovala programe medijacije.²¹⁷

Programi medijacije se razlikuju od okruga do okruga. Neki podrazumevaju rešavanje svih građanskih sporova, a neki prave selekciju ovih sporova (neki na primer, ne praktikuju rešavanje sporova u kojima je jedna od strana u sporu vladina agencija). U pojedinim okruzima medijacija se obavlja telefonskim putem. Određeni okruzi zahtevaju od strana u sporu da pokušaju da ga reše u postupku medijacije, dok im drugi ostavljaju pravo izbora načina za rešenje spora.

---

²¹⁴ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 158.

²¹⁵ Vid. fn. 193.

²¹⁶ Vid.: Gregory A. Castanias, Robert H. Klonoff, 159.

²¹⁷ *Ibid.*, 160.

U većini okruga medijatori su zaposleni u tom sudu (nekada i penzionisane sudije), ali moguće je da medijatori budu i advokati volonteri. Medijacija je poverljiv postupak. Medijatori ne smeju da raspravljaju o sporu sa sudijama koji će odlučivati o njemu u sudskom postupku, ako postupak medijacije ne bude okončan poravnanjem.²¹⁸

Monika Milošević, Ph.D.
Assistant professor at the Faculty of Law
Union University Beograd

LEGAL REMEDIES IN THE UNITED STATES OF AMERICA AND THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND

Summary

In the first part of this article, the author deals with the history of civil proceedings in the United States of America, the organization of the courts, basic rules of the appellate procedure, cases in which the appeal is allowed, as well as the content of the notice of appeal.

The author then discusses who can submit appeal, when can appeal can be submitted, the jurisdiction of the District court for the appellate procedure, as well as the possibility of the alternative dispute resolution in the stage of appeal. The author also deals with certain doctrines such as the Mootness doctrine as well as the Merger rule.

Key words: *USA, appeal, the content of notice of appeal, civil proceedings, organization of the courts.*

---

²¹⁸ *Ibid.*, 161.